

Kriterier för förskrivning av omvårdnadshjälpmedel

Kommunerna i Örebro län

Kriterier för förskrivning av omvårdnadshjälpmedel

Kommunerna i Örebro län

2024-10-02

Innehåll

1.	Bakgrund.....	5
	1.1 Ansvarsfördelning för medicintekniska produkter.....	6
	Indelning- medicintekniska produkter.....	6
2.	Ansvar och kompetens.....	7
	2.1 Verksamhetschef HSL	7
	2.2 Medicinskt ansvariga – MAS och MAR	7
	2.3 Enhetschef	7
	2.4 Förskrivare	8
	2.4.1 Förskrivarutbildning.....	8
	2.5 Övrig personal.....	8
	2.6 Patient.....	8
3.	Förskrivningsprocessen	9
	Avslut av förskrivningsprocessen.....	9
4.	Förtroendeförskrivning	10
5.	Omvårdnadshjälpmedel	11
6.	Vem kan få ett omvårdnadshjälpmedel förskrivet.....	11
	6.1 Hjälpmedelsrätt	11
	6.1.1 Hjälpmedel för barn i hemmet	11
	6.2 Lån av omvårdnadshjälpmedel	12
	Individ folkbokförd i en kommun i Örebro län som ska vistas i sin sommarbostad i samma kommun	12
	Individ folkbokförd i en kommun i Örebro län som ska vistas kortare period i annan kommun	12
	6.2.1 Individ folkbokförd i en kommun i Örebro län som ska vistas längre period i annan kommun	12
	Individ folkbokförd i annan kommun som ska vistas i Örebro län.	13
	6.2.2 Asylsökande.....	13
	6.2.3 Flytt till annan kommun eller annat län.....	14
	6.2.4 Grundutrustning i verksamhet	14
	6.3 Förskrivningsriktlinjernas uppbyggnad	14
7.	Hygienhjälpmedel.....	15

7.1	Hygienstol på hjul (inkl. manuella eller elektriska funktioner)	15
7.2	Duschvagn	17
	Förflyttnings- och överflyttningshjälpmedel	18
7.3	Glidbräda/glidskiva	18
7.4	Glidlakan och draglakan- två eller flera riktningar.....	19
7.5	Glidtäcke/glidmatta/glidtyg.....	21
	Uppresningsstöd fristående för privat säng	22
	Förflyttningsbälte	23
7.6	Antihalk.....	24
7.7	Förhöjningsplatta	24
7.8	Vridplatta med uppresningsstöd	25
	Överflyttningsplattform	26
7.9	Uppresning och förflyttningsstöd Uppresningsband med fästögla Förflyttningsband	27
8.	Lyft.....	28
8.1	Uppresningslyft - stålyft	28
8.2	Personlyft (golvlyft, taklyft).....	30
8.3	Lyftsele	32
9.	Sängar och tillbehör	33
9.1	Förhöjningsklossar	33
9.2	Vårdsäng	35
9.3	Lyftbåge till vårdsäng/Fristående lyftbåge	37
9.4	Stöd- och vändhandtag till vårdsäng	37
10.	Madrass och tryckavlastande utrustning.....	39
10.1	Bas madrass	39
10.2	Madrass i förebyggande syfte	39
10.3	Positioneringskudde	40

1. Bakgrund

Dokumentet riktar sig i första hand till förskrivare av omvårdnadshjälpmedel, men även till chefer i verksamheten för att få kunskap om förskrivningsprocessen.

Omvårdnadshjälpmedel är en integrerad del i kommunens vård- och omsorgsverksamhet. Tillgång till väl fungerande hjälpmedel tillsammans med olika rehabiliteringsinsatser, samt att arbeta på ett rehabiliterande arbetssätt är för många med funktionshinder avgörande för deras möjligheter att leva ett aktivt och självständigt liv trots sjukdom eller funktionshinder.

Förskrivning av medicintekniska produkter är en hälso- och sjukvårdsåtgärd. Omvårdnadshjälpmedel förskrivas idag av arbetsterapeuter och sjuksköterskor anställda i länets kommuner samt hos privata vårdgivare enligt avtal med aktuell kommun. Arbetsterapeuter och fysioterapeuter/sjukgymnaster inom vissa enheter anställda i regionen har också möjlighet att förskriva omvårdnadshjälpmedel (läs mer om förtroendeförskrivning).

Det är individens behov som avgör vilka omvårdnadshjälpmedel som kan förskrivas. Individen ska om möjligt vara delaktig i bedömningen oavsett om individen själv ska använda ett omvårdnadshjälpmedel eller om personal/närstående är de som använder omvårdnadshjälpmedel när de vårdar individen. Individens behov av omvårdnadshjälpmedel ska ses i relation till andra planerade och eller genomförda åtgärder. Nyttan med en förskrivning av ett omvårdnadshjälpmedel ska mätas mot uppsatta mål.

Förskrivaren har ansvar för att visa hur hjälpmedlet fungerar och ger den handledning och utbildning som krävs för att använda hjälpmedlet. Skriftlig instruktion och ibland utprovningsprotokoll i hur hjälpmedlet ska hanteras hos aktuell patient är avgörande för att uppnå en säker vård.

Arbetsgivaren har skyldighet att tillhandahålla och utbilda i användandet av arbetstekniska hjälpmedel, i Örebro län kallade omvårdnadshjälpmedel. (I flera kommuner erbjuds en så kallad introduktionsutbildning/lyftkörkort för att tillmötesgå detta).

Förskrivaren skall bedöma individens behov i ett helhetsperspektiv. Förskrivningsprocessen ska följas. Detta ska göras utifrån tillgänglig evidens, individens livsområden och delaktighet.

1.1 Ansvarsfördelning för medicintekniska produkter

Sedan den 1 januari 1995 ansvarar kommunerna i Örebro län för omvårdnadshjälpmedel. Omvårdnadshjälpmedel definieras som de hjälpmedel som behövs för att vårda människor med olika funktionsnedsättningar. Läs mer ”Ansvarsfördelning medicintekniska produkter mm mellan Region Örebro län och kommunerna i Örebro län”

Ansvarsfördelningen kompletteras med en Riktlinje i länet för hantering av medicintekniska produkter daterad 2018-10-23 där ansvarig för inköp, ansvarig för utbildning i att använda produkterna, vem som ansvarar för att underhålla produkten och vem ansvara för att produkten tas bort om det är trasigt eller inte får användas.

Hjälpmedel inom syn, hörsel, ortopedi och barn- och ungdomshabilitering är Region Örebro läns ansvar.

Indelning- medicintekniska produkter

Undersökningsutrustning – respektive huvudman har ansvar för undersökningsutrustning utifrån den verksamhet de bedriver.

Behandlingshjälpmedel – respektive huvudman har ansvar för behandlingshjälpmedel utifrån den verksamhet de bedriver.

Behandlingshjälpmedel som förskrivs av personal vid regionens sjukhuskliniker och vårdcentraler till patienter i öppen vård i samband med behandling, t ex. behandlande madrasser, morfinpump, bekostas av Regionen. I behandlingshjälpmedel ingår även sårvårdsprodukter och förbandsmaterial samt inkontinenshjälpmedel där kostnaden fördelas mellan kommun och Regionen.

Omvårdnadshjälpmedel - definieras som de hjälpmedel som behövs för att vårda människor med olika funktionshinder, t.ex. vårsäng, personlyft, hygienstol etc. Omvårdnadshjälpmedel förskrivs till medborgare i Örebro kommun. Förskrivningen görs av arbetsterapeut, sjuksköterska eller fysioterapeut. Omvårdnadshjälpmedel bekostas av kommunen. De distribueras, lagerhålls, repareras, besiktas och rekonditioneras ansvarig hjälpmedelsenhet i kommunen.

Personliga hjälpmedel för det dagliga livet - individuellt utprovade hjälpmedel.

Definitionen är att patienten själv använder hjälpmedlet med eller utan hjälp av annan person. Personliga hjälpmedel bekostas av regionen och distribueras av Centrum för hjälpmedel. Förskrivning kan göras av kommunalt anställda arbetsterapeuter

2. Ansvar och kompetens

2.1 Verksamhetschef HSL

Verksamhetschefen (utsedd av nämnd enligt Hälso- och sjukvårdslagen) skall, efter uppdrag från vårdgivaren, utse vem eller vilka av den behöriga hälso- och sjukvårdspersonalen som ska få förskrivningsrätt.

Ansvarar även för att det finns ett kvalitetsledningssystem för att fortlöpande styra, följa upp, utveckla och dokumentera kvaliteten i verksamheterna som hanterar medicintekniska produkter.

2.2 Medicinskt ansvariga – MAS och MAR

Medicinskt ansvarig ansvarar för att det finns riktlinjer utifrån gällande lagar och föreskrifter rörande medicintekniska produkter samt för att följa upp att dessa riktlinjer följs. Medicinskt ansvarig ansvarar för att tillgodose patientsäkerheten samt för att utreda avvikelser som rör medicintekniska produkter.

Vid risk för eller att vårdskada uppstått hos en patient på grund av en medicinteknisk produkt ska en anmälan göras till inspektionen för vård och omsorg (IVO) enligt Lex Maria och vid produktfel ska det även anmälas till Läkemedelsverket och leverantör.

2.3 Enhetschef

Enhetschef ansvarar för att personal har, och att nyanställd personal får den utbildning som krävs för att hantera de aktuella hjälpmedel som finns på enheten. Ska också ha kunskap om var bruksanvisning till hjälpmedlen finns och att personbundna instruktioner från legitimerad personal efterlevs. I de fall då individen eller närstående inte klarar att ta eget ansvar för att sköta om/rengöra sitt hjälpmedel, övergår ansvaret till vårdpersonal.

Enligt arbetsmiljölagen, lagen om medicintekniska produkter och patientsäkerhetslagen är varje vårdgivare ansvarig för att personalen har den kunskap som krävs för att kunna utföra säkra förflyttningar, både ur patient- och arbetsmiljöperspektiv.

Vid oenigheter i teamet eller med individen om insatta åtgärder, utifrån arbetsmiljön eller ur patientsäkerhetsperspektiv är det viktigt att man har en dialog i teamet inklusive ta hänsyn till individens behov och önskemål, för att hitta bästa möjliga lösning. Enhetschef behöver ha kunskap om att förskrivning av hjälpmedel är en hälso- och sjukvårdsåtgärd och om gällande riktlinjer kring medicintekniska produkter. Man kan och ska inte förskriva hjälpmedel mot individens vilja.

2.4 Förskrivare

Förskrivning av hjälpmedel är en hälso- och sjukvårdsåtgärd. Förskrivarens ansvar är att följa de riktlinjer som finns samt att följa hela förskrivningsprocessen. I Örebro läns kommuner är det arbetsterapeuter och sjuksköterskor som kan förskriva medicintekniska produkter/omvårdnadshjälpmedel efter uppsatta riktlinjer/kriterier. Det gäller även privata vårdgivare som har avtal med aktuell kommun. Viss personal inom Region Örebro län, arbetsterapeuter och fysioterapeuter har så kallad ”förtroendeförskrivning” och kan förskriva kommunens omvårdnadshjälpmedel.

Förskrivare ansvarar för att göra individen delaktig i förskrivningsprocessen utifrån dennes önskemål och förutsättningar. Det kan handla om att få påverka val av hjälpmedel, typ och modell när så är möjligt. Förskrivarens beslut om förskrivning tas enligt hälso- och sjukvårdslagen och kan inte överklagas av individen.

2.4.1 Förskrivarutbildning

Innan förskrivning av omvårdnadshjälpmedel i kommunerna i Örebro län får ske, ska arbetsterapeut, sjuksköterska och fysioterapeut genomgå de förskrivarutbildningar som Socialstyrelsen (Länk: [Webbaserade utbildningar - Kunskapsguiden](#)) tillhandahåller. Syftet med utbildningen är att ge en grundläggande kompetens om hjälpmedelsförskrivning och skapa förutsättningar för en jämlik och behovsanpassad förskrivning. Samt vid anställning besöka hjälpmedelsförråd för att gå igenom aktuellt sortiment, genomgång av lokala rutiner vid förskrivning och aktuellt verksamhetssystem för hjälpmedel.

2.5 Övrig personal

All personal som är involverad i individens vård och omsorg ansvarar för att kontakta förskrivare när de uppmärksammar ett förändrat behov av omvårdnadshjälpmedel utifrån ett förändrat hälsotillstånd samt om ett omvårdnadshjälpmedel är trasigt eller inte fungerar som tänkt.

2.6 Patient

Individen ska följa förskrivarens och leverantörens anvisning om hur hjälpmedlet ska användas, förvaras och skötas. Individen ansvarar även för att informera förskrivare om förutsättningarna och behov förändras. Till exempel att man ökar eller minskar i vikt, förändrat hälsotillstånd men även om man byter bostad och hjälpmedel ska flyttas.

Om hjälpmedlet inte behövs längre ska det rengöras och återlämnas.

I de fall individen inte själv kan ansvara för detta är det viktigt att informera närstående och personal om att de bör följa de anvisningar som finns.

3. Förskrivningsprocessen

Förskrivningsprocessen är en del av hälso- och sjukvårdsprocessen. Den påbörjas efter att en bedömning av individens behov av åtgärder genomförts, då den planerade åtgärden är att förskriva en medicinteknisk produkt.

Den som förskriver, utlämnar eller tillför en medicinteknisk produkt (SOSFS 2008:1 kap 3§ 9 med tillägg 2013:6) till en patient ansvarar för att individen/användaren kan använda och hantera produkten på avsett sätt. Detta sker i en förskrivningsprocess där följande moment ingår:

1. Prova och anpassa produkten till individen.
2. Samordna produkten med eventuellt tidigare till individen förskrivna, utlämnade eller tillförda produkter
3. Bedöma behovet av anpassning av individens hemmiljö för att produkterna ska kunna fungera tillsammans på ett säkert sätt
4. Ansvara för att säkerhetsåtgärder vidtas för anpassning av hemmiljön, om det behövs
5. Informera användaren (patient, närstående och/eller personal) om hur produkten ska användas och åtgärder som ska vidtas i enlighet med tillverkarens säkerhetsföreskrifter (bruksanvisning ska lämnas)
6. Instruera och träna användaren
7. Produkten ska registreras på patient i respektive kommuns verksamhetssystem. Lokal rutin ska finnas för hur och vem som registrerar.
8. Följa upp och utvärdera förskrivningen, utlämnandet eller tillförandet till individen fram till dess behovet upphört eller ansvaret för individen har tagits över av någon annan.

Avslut av förskrivningsprocessen

När förskrivningsprocessen är avslutad övergår ansvaret för hantering och användning av hjälpmedlet på utföraren av SoL/LSS-insatser. Vissa åtgärder behöver fortsätta inom ramen för hälso- och sjukvård även efter måluppfyllelse, medan andra kan avslutas. Det beror helt på åtgärdens karaktär och vilka risker den innebär. Ett instabilt hälsotillstånd kan också vara en anledning till att legitimerad personal bedömer att de behöver fortsätta med hälso- och sjukvårdsprocessen, trots att målet är uppfyllt. Beslutet om en ordination/ förskrivningsprocessen kan avslutas eller inte tas av legitimerad personal utifrån regelverk och riskbedömning. Om målet är uppfyllt och det inte finns några anledningar till att åtgärden ska fortsätta utföras inom ramen för hälso- och sjukvård, så kan ordinationen/ förskrivningen avslutas. Det kan vara aktuellt efter en behandlingsperiod eller en förskrivningsprocess.

Utifrån patientens behov och den hälso- och sjukvård som genomförts kan det dock finnas behov av att legitimerad personal handleder omvårdnadspersonal i hur en insats inom ramen för socialtjänst ska utföras för att patienten ska få sina behov tillgodosedda även efter att ordinationen avslutats. Eventuella utprovningsprotokoll ska finnas kvar och ska följas efter avslutad förskrivningsprocess.

Till exempel kan legitimerad personal handleda och instruera i hur omvårdnadspersonal ska ge stöd eller vad de ska låta patienten göra självständigt för att på så sätt bibehålla resultatet av genomförd behandling. Instruktionen ges då inte inom ramen för hälso- och sjukvård och är ingen ordination utan en handledning som sakkunnig har mandat att leda omvårdnadspersonalen i. Instruktionen ska överlämnas till chef som ansvarar för att den skrivs in i genomförandeplanen.

Exempel på sådant som kan utföras inom ramen för socialtjänst genom handledning av omvårdnadspersonal:

- att använda lyft vid förflyttningar
- att låta patienten breda sina smörgåsar själv
- gångträning i vardagen inomhus i samband med hjälp med förflyttningar
- kontrakturprofylax varje morgon innan påklädning
- hur personal ska bemöta och kommunicera med den enskilde

4. Förtroendeförskrivning

Förskrivning av hjälpmedel är en åtgärd för att förse en person med hjälpmedel för det dagliga livet (Socialstyrelsens termbank). Förskrivning görs främst av den huvudman som har kostnadsansvaret, men kan också göras av den som inte har kostnadsansvaret, så kallad förtroendeförskrivning.

Förtroendeförskrivning tillämpas när det är gynnsamt ur ett patientperspektiv och främjar en effektiv vård/rehabiliteringsprocess och underlättar övergången mellan olika vårdgivare. Exempel: Barnhabiliteringen har patienter/barn som har behov av omvårdnadshjälpmedel eller där regionens specialistvård har ett fortsatt ansvar för en patient, men utför behandling/träning i hemmet. Lokala rutiner för förtroendeförskrivning ska finnas i varje kommun.

Med förskrivningsrätten följer ett uppföljningsansvar vad gäller såväl hjälpmedel som behandling, tills individen är överrapporterad till kollega via remiss, digitalt stöd för utskrivningsprocessen eller liknande epikris.

5. Omvårdnadshjälpmedel

Kommunerna i Örebro Län som huvudman ansvarar för att tillhandahålla omvårdnadshjälpmedel. Örebro kommun har i uppdrag att genomföra gemensam upphandling för omvårdnadshjälpmedel till länets kommuner (En kommun kan välja göra egen upphandling om så önskas). Varje kommun fastställer i sin tur sitt egna sortiment utifrån den gemensamma upphandlingen.

Hjälpmedel utanför upphandlat sortiment får inte köpas in. Om det finns behov av medicinteknisk produkt utanför sortimentet ska det diskuteras med och beslut i frågan tas av medicinskt ansvarig.

Örebro läns kommuner har valt att dela in omvårdnadshjälpmedlen i fyra grupper

- Hygienhjälpmedel
- Förflyttningshjälpmedel
- Sängar/sängtillbehör
- Tryckavlastande Madrasser

Längre ner i dokumentet beskrivs riktlinjer för alla upphandlade omvårdnadshjälpmedel. Vem som får förskriva vissa produkter, vilka kriterier individen bör uppfylla, mål och utprovningrutiner. Då sortimentet kommer att se lite olika ut i olika kommuner kan det förekomma riktlinjer som inte gäller för din kommun. Se varje kommuns sortimentlista.

6. Vem kan få ett omvårdnadshjälpmedel förskrivet

6.1 Hjälpmiddelsrätt

Kommunen har en skyldighet att erbjuda omvårdnadshjälpmedel, Region Örebro län ansvarar för personliga hjälpmedel. Vilka produkter som erbjuds beslutas däremot av huvudmannen utifrån de avtal som finns. Förskrivarens hjälpmiddelsbeslut kan inte överklagas enligt hälso- och sjukvårdslagen. Omvårdnadshjälpmedel förskrivas utifrån behov kopplat till dagliga aktiviteter, inte fritidsaktiviteter Exempel att man inte kan få en lyft förskriven för att komma i eller ur sin pool eller i en båt.

6.1.1 Hjälpmedel för barn i hemmet

Personliga hjälpmedel för barn under 18 år ska tillhandahållas av barnhjälpmedelscentralen. Kommunen har ansvar för att tillhandahålla omvårdnadshjälpmedel för barn i hemmet.

6.2 Lån av omvårdnadshjälpmedel

Alla omvårdnadshjälpmedel är ett lån från kommunen och ska återlämnas när behovet av hjälpmedlet upphör. Individen har under lånetiden ett ansvar att sköta sina hjälpmedel och förvara det på lämplig plats samt meddela om något behöver åtgärdas. I de fall då individen inte klara att ta ansvar för detta, övergår ansvaret till anhörig och/eller vårdpersonal.

Varje kommun avgör om kostnader för hyra eller transport ska tas ut.

Individ folkbokförd i en kommun i Örebro län som ska vistas i sin sommarbostad i samma kommun

För de omvårdnadshjälpmedel som individen inte klarar att transportera själv finns möjlighet att ta kontakt med sin kommun och ta reda på om det går att låna eller hyra. (Detta erbjuds om hjälpmedlet finns tillgänglig i förråd, inga nyinköp för att erbjuda denna tjänst.) Eventuella kostnader får individen stå för själv.

Individ folkbokförd i en kommun i Örebro län som ska vistas kortare period i annan kommun

En folkbokförd kommuninvånare som ska vistas utanför kommunen kan själv ta med sig och ansvara för transporten av samtliga förskrivna omvårdnadshjälpmedel. Vid behov av en ersättningslyft som är lättare att frakta och väger mindre så kan reselyft förskrivas av arbetsterapeut i mån av tillgång. Gäller endast resor inom Sverige.

Individen ansvarar för att omvårdnadshjälpmedlen inte skadas i transporten och tas med tillbaka. Individen ansvarar även för att omvårdnadshjälpmedlet tas tillbaka till aktuell kommun vid behov av service eller besiktning. Individen kan bli ersättningskyldig vid skada eller förlorad produkt.

För de omvårdnadshjälpmedel som individen inte klarar att transportera själv finns möjlighet att ta kontakt med vistelseortens kommun/region och ta reda på om det går att låna eller hyra, alternativt hyra direkt från hjälpmedelsfirma. Eventuella kostnader får individen stå för själv. Vid utlandsresor ansvarar individen själv för att planera sin resa och att det finns tillgång till de hjälpmedel som behövs under resan.

6.2.1 Individ folkbokförd i en kommun i Örebro län som ska vistas längre period i annan kommun

Vid längre vistelse på grund av studier eller liknande, ska individen skriva sig på aktuell ort. I de fall man väljer att inte skriva sig på aktuell ort kan det komma att krävas en överenskommelse vid de fall vistelseorten kräver ersättning för lånet. Ansvarig arbetsterapeut ska då vara behjälplig med kontakt med annan arbetsterapeut på aktuell ort och fråga om de tar ut en avgift för lånet.

Individ folkbokförd i annan kommun som ska vistas i Örebro län.

När en patient folkbokförd i annan kommun vistas i Örebro län kan hjälpmedel lånas från kommunen.

Vid lån av hjälpmedel krävs kontakt med förskrivare på hemorten för att säkerställa att lämpligt hjälpmedel lånas ut samt att den som kommer att hjälpa till med hjälpmedlet har nödvändig kunskap. Kommunen kan låna ut det som finns i sortiment och är inte skyldig att köpa in nya produkter till personer som inte är folkbokförda i kommunen.

- Patient/anhörig kontaktar aktuell kommun inför vistelsen. Information ges om att vi lånar ut hjälpmedel och om det finns tillgängligt.
- Patient/ anhörig behöver kontakta förskrivare på hemort, samt uppge namn och adressuppgifter för leveransen
- Förskrivare på hemort kontaktar aktuell kommun och informerar om vilka hjälpmedel som är aktuella
- Kommunens enhet för omvårdnadshjälpmedel bokar in leverans och hämtning med patient/anhörig.

Vid alla längre vistelser på grund av studier eller liknande ska individen att skriva sig i aktuell kommun. Om individen inte vill detta krävs en överenskommelse mellan de två kommunerna för att reglera hur behovet av omvårdnadshjälpmedel ska tillgodoses och om ersättning ska begäras.

6.2.2 Asylsökande

Region Örebro län ansvarar för asylsökandes hälso- och sjukvård enligt Lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande med flera. För vuxna gäller att de erbjuds vård som inte kan anstå. Personer under 18 år får vård med samma omfattning som inomlänsbarn.

Enligt överenskommelse ”Rehabilitering av äldre - ett gemensamt ansvar” beskrivs uppdraget för arbetsterapi och sjukgymnastik på basnivån samt uppdelning mellan Regionen och kommunerna i Örebro län. Den innebär att de kommunala arbetsterapeuterna har primärvårdsuppdraget i sin helhet. Detta ska tillämpas så att utprovning av hjälpmedel även till asylsökande har tillgodosetts av den kommunala arbetsterapeuten.

För hälso- och sjukvård på sjuksköterskenivå som kommunen eller annan entreprenör utför och lån av hjälpmedel, får faktura ställas till Region Örebro län. Rutinen gäller även för arbetsterapeutinsats för asylsökande. Läs mer i ”Ansvarsfördelning för fortsatt hälso- och sjukvård till asylsökande”.

För personliga hjälpmedel kan man läsa mer på centrum för hjälpmedels hemsida om asylsökande, gömda och papperslösa personer.

6.2.3 Flytt till annan kommun eller annat län

Vid flytt till en annan kommun är grundprincipen att omvårdnadshjälpmedel ska lämnas tillbaka och inte tas med till annan ort.

6.2.4 Grundutrustning i verksamhet

I vissa fall finns det behov av att ha en så kallad grundutrustning för att kunna bedriva en viss verksamhet. Det är upp till varje vårdgivare att själv bestämma var man vill ha grundutrustning, exempelvis på en dagverksamhet eller ett särskilt boende och vad som ingår som grundutrustning. När det finns en grundutrustning i en verksamhet ska personalen ha kännedom om hur produkterna fungerar och hur de får användas. Lokala rutiner kring vad som ska ingå som grundutrustning behövs. Det innebär att det inte krävs någon individuell förskrivning av de produkterna.

Innan inköp av produkter utanför upphandlat sortiment behöver kontakt tas med medicinskt ansvarig för ställningstagande.

Lokala rutiner kring hantering av inköpta medicintekniska produkter behöver tas fram i respektive kommun för att se till att service och underhåll sköts efter leverantörens rekommendation.

6.3 Förskrivningsriktlinjernas uppbyggnad

I riktlinjerna benämns målgrupper, kriterier och mål med hjälpmedlet inom samma hjälpmedelsgrupp med en siffra framför. Det innebär att hjälpmedlet kan förskrivas på grund av olika funktionshinder. Exempelvis hygienstol på hjul finns med olika funktioner som då kan väljas utifrån vilket behov individen har.

Förskrivare:	Talar om vilken profession som får förskriva omvårdnadshjälpmedel
Målgrupp:	Beskriver individens problem och funktionshinder. Målgrupper kan ibland beskrivas i flera olika nivåer, utifrån funktionshindret.
Kriterier:	Beskriver individens aktivitetsbegränsning utifrån funktionshindret. Kriterierna är ibland beskrivna i flera olika nivåer, utifrån olika behov. Vid högre aktivets- begränsning ju högre siffra.

Förskrivning av omvårdnadshjälpmedel grundar sig på individens aktivitetsförmåga/begränsningar och inte utifrån personalens behov ur ett arbetsmiljöperspektiv.

Mål med hjälpmedlet: Beskriver vilket mål man förväntas uppnå med förskrivningen

Tänk på: Beskriver olika bedömningsfaktorer som spelar in vid bedömningen om hjälpmedlet är lämpligt, kan vara både gällande individen eller miljöfaktorer.

Säkerhetsaspekter- Beskriver kända risker som man behöver ha med i bedömning och informera om.

Förskrivarens ansvar: Beskriver vad som man som förskrivare ansvarar för i bedömning, vid utprovning, vilken information som ska lämnas och handleda personal om vid förskrivning av det specifika hjälpmedlet

Förskrivning av flera: Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

I kriterierna uttrycker man att man ska ha uteslutit andra produkter innan förskrivning, det innebär i praktiken att förskrivaren inte alltid måste prova ett hjälpmedel eller en viss förflyttning praktiskt, utan att man som legitimerad har gjort en bedömning att det inte är möjligt.

7. Hygienhjälpmedel

7.1 Hygienstol på hjul (inkl. manuella eller elektriska funktioner)

Förskrivare
Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

1. Person som har funktionsnedsättning som medför stora svårigheter att självständigt stå och gå till bad/toalettrum samt att förflytta sig i bad/toalettrum.

2. För person med svårighet att bibehålla upprätt position i sittande kan en tippar hygienstol förskrivas. Sitt eller ryggenhet.
3. Person med funktionsnedsättning som innebär att man har funktion i benen men har stora svårigheter att resa sig upp självständigt eller med hjälp av person.

Kriterier

1. Aktivitetsbegränsning som innebär stora svårigheter att stå och gå till bad/toalettrum. Omgivningsfaktorer som hindrar förflyttning i bad/toalettrum. Behov av hjälp av annan person vid dessa moment.
2. Aktivitetsbegränsning som innebär svårighet att bibehålla upprätt position i sittande. Behov av justerbar sitt eller ryggenhet för att kunna genomföra aktiviteten sittande.
3. Aktivitetsbegränsning som innebär att man har behov av att justera höjder på sittningen vid förflyttning/uppresning.

Mål med hjälpmedlet

1. Möjliggöra förflyttning till och från dusch/toalett och för att tvätta sig/skōta toalettbehov med hjälp av annan person.
2. Ge en bra sittställning till person med svårighet att bibehålla upprätt position i sittande.
3. Ge stöd när en person behöver hjälp i uppresningsmomentet eller när personen ska sätta sig ner. Målet är att individen ska vara så självständig som möjligt.

Tänk på

- Följa leverantörernas bruksanvisning för specifik produkt
- Bedömning av tipprisk i miljö och situation där den ska användas.
- Informera om att hjulen är ställda i rätt läge enligt bruksanvisning när individen sitter i stolen men även vid förflyttning i och ur stolen.
- Informera och instruera personal/närstående att inte lämna någon själv i en hygienstol.
- Om det är svårt att få till en bra sittställning i hygienstolen och man har provat de olika varianter som finns i sortiment utan bra resultat, kan det vara aktuellt att ansöka en formgjuten sits. Läs mer om det på Centrum för hjälpmedels hemsida- Hjälpmedelsöversikt.

Förskrivarens ansvar

- Innan förskrivning av hygienstol på hjul kan ske ska duschpall/duschstol alternativt toalettförhöjning uteslutits.

- Välj rätt hygienstol efter individens behov och vikt
- Alternativa förflyttningssätt och vanlig hygienstol på hjul ska ha uteslutits innan man förskriver en hygienstol med fler funktioner.
- Ta ställning till behov av tillbehör- samt göra en bedömning om det är en skydds och begränsningsåtgärd.

Förskrivare gör bedömning om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

7.2 Duschvagn

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

Person med svåra funktionsnedsättningar som medför stora svårigheter att bibehålla sin kroppsställning i sittande.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär stora svårigheter att bibehålla sin kroppsställning i sittande vid duschsituation och där dusch behöver ske i liggande ställning.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra personlig vård med hjälp av annan person.

Tänk på

Innan förskrivning kan ske av duschvagn ska möjligheten att använda hygienstol på hjul eller annat hjälpmedel vara bedömt först.

Komplettera hygienstolen vid utprovning med de tillbehör som anses nödvändiga. En riskbedömning ska alltid göras för att ta ställning till om en skydds och begränsningsåtgärd ska sättas in.

Behov av elektrisk höj- och sänkning kräver särskild bedömning och konsultation med MAR eller hjälpmedelskonsulent (Örebro kommun) ska ske innan beslut om inköp.

Förskrivarens ansvar

- Bedömning av tipprisk i miljö och situation där den ska användas.
- Informera och instruera personal/närstående att inte lämna någon själv i en duschvagn.

Förskrivare gör bedömning om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

Förflyttnings- och överflyttningshjälpmedel

7.3 Glidbräda/glidskiva

Förskrivare

Arbetsterapeut, Fysioterapeut

Målgrupp - För vem?

1. Person med funktionsnedsättning som medför stora svårigheter att förflytta sig i sittande från en plats till en annan (glidbräda).
2. Person med funktionsnedsättning som medför stora svårigheter att förflytta sig i liggande. På grund av smärta eller på grund av hög vikt (glidskiva).
3. Person med smärta vid applicering av lyftsele som förflyttas med hjälp av personlyft (glidskiva).
4. Vid svårigheter att lägesändra vid sittande ställning (glidskiva).

Kriterier

1. Aktivitetsbegränsning som innebär avsaknad av förmåga eller stora svårigheter att förflytta sig från en plats till en annan genom att resa sig och förflytta fötterna steg för steg framlänges/baklänges eller i sidled. Förmåga finns för att göra en överflyttning från en yta till en annan i sittande ställning.
2. Aktivitetsbegränsning som innebär svårighet att förflytta sig i säng.
3. När det finns behov av att minska friktionen vid applicering av till exempel lyftsele eller längre bak i rullstol.

4. När det finns behov av att minska friktionen vid lägesändring.

Mål med hjälpmedlet

1. Möjliggöra överflyttning från en yta till en annan i sittande ställning.
2. Underlätta lägesändring i säng eller i sittande samt applicering av lyftsele.

Tänk på

Om individen får hjälp med denna förflyttning krävs det att individen kan medverka och förstå instruktioner för att förflyttningen ska kunna genomföras på ett säkert sätt.

Tänk på att sträva efter att hålla avståndet mellan säng och ex bår/duschvagn så kort som möjligt vid förflyttning.

Förskrivarens ansvar

Förskrivare gör bedömning om förflyttningen ska göras självständigt av individen eller om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Ja, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

7.4 Glidlakan och draglakan- två eller flera riktningar

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

Person med funktionsnedsättning/smärta som medför svårigheter att ändra kroppsställning i liggande. Självständigt eller med hjälp

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär svårigheter att ändra kroppsställning i säng.

Mål med hjälpmedlet

1. Möjliggöra och underlätta förflyttning och ändra kroppsställning i sidled i säng självständigt.

2. Möjliggöra och underlätta förflyttning och ändra kroppsställning i sidled i säng med hjälp av vårdare.
3. Möjliggöra och underlätta förflyttning och ändra kroppsställning i alla riktningar i säng med hjälp av vårdare.

Tänk på

Utprovas i den situation där hjälpmedlet ska användas.

Mycket viktigt att personal vet och har kunskap om hur de ska arbeta med produkterna i kombination med varandra.

Vissa produkter (gliddraglakan med handtag) kan även kopplas ihop med personlyft för att underlätta ytterligare, vid exempelvis patienter med hög vikt.

Observera urglidningsrisken.

Se till att stoppkanterna på glidlakanet är jämnt fördelat på madrassen, rekommenderad 10 cm. De ytorna fungerar som en säkerhet mot urglidning.

Vid användning av gliddraglakan(4vägs) är det viktigt att bromsa glidrörelser genom att bädda in lakanet under madrassen.

Gör alltid en riskbedömning om sänggrind behövs när dessa omvårdnadshjälpmedel förskrivs.

Ökad risk för fall: Viktigt att informera om att friktionen minskar om individen har kläder i glatta material eller i kombination med glidmatta.

Förskrivarens ansvar

Förskrivaren ska förvissa sig om att personal och aktuell person använder en bra förflyttningsteknik innan ett hjälpmedel förskrivs.

Viktigt att informera och instruera personalen/ närstående hur man ska bädda i glid och draglakan.

Förskrivare gör bedömning om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Ja, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

7.5 Glidtäcke/glidmatta/glidtyg

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

1. Person med funktionsnedsättning som medför svårigheter att ändra kroppsställning i liggande.
2. Person med smärta som medför stora svårigheter att ändra kroppsställning med hjälp av en person.
3. Tung patient som är svår förflytta i säng.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär stora svårigheter att ändra kroppsställning i säng. Samt förflyttningar som innebär stora smärtsymtom eller att individen är tung att förflytta.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra och underlätta förflyttning och ändra kroppsställning på ett säkert och skonsamt sätt. Underlätta för vårdare att utföra förflyttning samt på- och avklädning. Kan i vissa fall användas tillsammans med personlyft för att underlätta förflyttning.

Tänk på

Utprovas i den situation där hjälpmedlet ska användas.

Förskrivaren ska förvissa sig om att personal och aktuell person använder en bra förflyttningsteknik innan ett hjälpmedel förskrivs. Andra förflyttningshjälpmedel bör ha provats innan.

Gör alltid en riskbedömning om sänggrind behövs när dessa omvårdnadshjälpmedel förskrivs.

Ökad risk för fall: Viktigt att informera om att friktionen minskar om individen har kläder i glatta material eller i kombination med glidmatta.

Mycket viktigt att personal vet och har kunskap om hur de ska arbeta med produkterna i kombination med varandra.

Förskrivarens ansvar

Förskrivare gör bedömning om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Ja, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

Uppresningsstöd fristående för privat säng

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

Person med funktionsnedsättning som medför svårighet att förflytta sig och resa/sätta sig upp eller som medför svårighet att ändra kroppsställning i säng.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär svårigheter att resa och sätta sig eller att ändra kroppsställning självständigt i säng.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra och underlätta en förflyttning/lägesändring eller uppresning.

Tänk på

Montering på befintlig säng i ordinärt boende. Viktigt att säkerställa att stödet monteras efter leverantörens rekommendationer.

Gör en riskbedömning kring avståndet mellan sänggavel och placering av uppresningsstödet, samt bedöm höjden på sängen i relation med uppresningsstödet. Vid behov kontrollera att förhöjningsklossar och uppresningsstödet går att kombinera.

Förskrivarens ansvar

Vid behov av hjälp av annan person bedömer förskrivare om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.
Exempelvis Om behov finns på varje sida av säng. Om man har två viloplatser i hemmet.

Förflyttningsbälte

Förskrivare

Arbetsterapeut, Fysioterapeut

Målgrupp - För vem?

Personer med funktionsnedsättning som medför:

1. Svårighet att förflytta sig från en plats till en annan och att resa/sätta sig.
2. Nedsatt gång eller ståförmåga
3. Svårighet att hålla balansen och/eller känner sig otrygga vid förflyttning med vridplatta med uppresningsstöd/ överflyttningsplattform.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär behov av stöd och hjälp av annan person vid förflyttning, stående, gång, resa och sätta sig eller att ändra kroppsställning.

Mål

1. Möjliggöra och underlätta en säker förflyttning/ uppresning samt att få en så aktiv förflyttning som möjligt.
2. Minska risken att individen faller vid stå-/gångträning eller gång.
3. Ge trygghet vid förflyttning med vridplatta med uppresningsstöd.

Tänk på

Välj rätt storlek på hjälpmedlet utifrån individens kroppsvikt och form.

Informera närstående/ personal om hur bältet ska placeras vid användning, ska placeras på individens höfter.

Utprovas i den situation som hjälpmedlet ska användas. Muntlig och skriftlig information om användning och skötsel till individen och närstående/ personal.

Förskrivarens ansvar

Förskrivare gör bedömning om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Ja, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

7.6 Antihalk

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

Person som har behov av att till exempel bibehålla böjt ben vid förflyttning i säng.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär svårigheter att bibehålla en position av egen kraft.

Mål med hjälpmedlet

Underlätta förflyttningar i säng eller till och från rullstol där man har behov av ökad friktion

Tänk på

Informera om att produkten behöver sköljas av vid eventuell textildamm för att få full funktion

Möjlighet att förskriva flera

Ja, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

7.7 Förhöjningsplatta

Förskrivare

Arbetsterapeut, Fysioterapeut

Målgrupp - För vem?

Person med funktionsnedsättning som medför svårighet:

1. Att självständigt förflytta sig från en plats till en annan med hjälp av glidbräda eller att förflytta sig längre bak i stol eller rullstol.
2. Att det medför svårighet att upprätthålla en bra kroppsställning vid toalettbesök eller vid matsituation.

Kriterier

1. Aktivitetsbegränsning som innebär behov av stöd och hjälp av annan person för att förflytta sig från en plats till en annan och har behov av stöd under fötterna

2. Aktivitetsbegränsning som innebär behov av stöd under fötterna för att upprätthålla en bra kroppsställning vid toalettbesök eller vid matsituation.

Mål med hjälpmedlet

1. Möjliggöra och underlätta en säker förflyttning med glidbräda självständigt eller med hjälp av annan person mellan olika platser som säng- rullstol eller rullstol- toalett.
2. Ge stöd under fötterna vid toalettbesök, vid matsituation eller vid förflyttning längre bak i stol.

Tänk på

Utprovas i den situation som hjälpmedlet ska användas, tillsammans med närstående/personal.

Risk för fall om individen inte är uppmärksam på nivåskillnaden.

Förskrivarens ansvar

Förskrivare gör bedömning om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Ja, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

7.8 Vridplatta med uppresningsstöd

Förskrivare

Arbetsterapeut, fysioterapeut

Målgrupp - För vem?

Person med funktionsnedsättning som medför svårighet att självständigt förflytta sig från en plats till en annan och behöver hjälp av annan person.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär svårigheter att självständigt förflytta sig från en plats till en annan genom att resa sig och förflytta fötterna steg för steg framlänges/ baklänges eller i sidled.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra överförflyttning med stöd av annan person.

Tänk på

Individen måste ha tillräcklig muskelkraft och ledstabilitet för att kunna bibehålla stående ställning under hela förflyttningen.

Informera om att planera överförflyttningen innan då det inte går att flytta hjälpmedlet framåt och bakåt.

Utprovas i den situation där hjälpmedlet ska användas.

Förskrivarens ansvar

Förskrivare gör bedömning om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

Överflyttningsplattform

Förskrivare

Arbetsterapeut, Fysioterapeut

Målgrupp - För vem?

Person med funktionsnedsättning som medför svårigheter att självständigt förflytta sig från en plats till en annan.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär svårigheter att självständigt förflytta sig från en plats till en annan genom att resa sig och förflytta fötterna steg för steg framlänges/baklänges eller i sidled och behov finns för att undvika flera förflyttningmoment.

Överflyttningsplattform kan förskriva när behov finns att skapa bättre arbetsutrymme/miljö genom att förflytta sig och möjliggöra förflyttningen i ett trångt begränsat utrymme.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra och underlätta en säker förflyttning med hjälp av annan person mellan säng, rullstol eller rullstol toalett.

Tänk på

Individen måste ha sådan muskelkraft och ledstabilitet för att kunna resa sig upp samt bibehålla stående ställning under hela förflyttningen.

Överflyttningplattform får inte förskrivas för träning eller för att förhindra kontrakturer. Vid behov av att belasta eller träna benstyrka ska andra åtgärder planeras in, gärna tillsammans med fysioterapeut.

Förflyttning med vridplatta med uppresningsstöd ska ha uteslutits.

Viktigt att försäkra sig om att individen har tillräcklig balans för att klara en säker förflyttning. Hjälpmidlet ska användas vid kortare förflyttningar, inte för förflyttning från rum till rum i bostaden. Observera att hjälpmidlet kan vara olämpligt för personer som har svårt att ta emot instruktioner, har yrsel eller känner en otrygghet och bli rädda vid förflyttning och fallrisk föreligger.

Utprovas i den situation som hjälpmidlet ska användas.

Tillbehör: Returnbelt, Trygghetsband, trygghetsband med glidhylsa, uppresningshandtag.

Förskrivarens ansvar

Förskrivare gör bedömning om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

7.9 Uppresning och förflyttningsstöd Uppresningsband med fästögla Förflyttningsband

Förskrivare

Arbetsterapeut, Fysioterapeut

Målgrupp - För vem?

Personer med funktionsnedsättning som medför:

1. Nedsatt förmåga att sätta sig upp från liggande position.
2. Nedsatt förmåga att resa sig upp från sittande till stående

Kriterier

1. Aktivitetsbegränsning som innebär svårighet att ändra kroppsställning från liggande till sittande i säng.
2. Aktivitetsbegränsning som innebär behov av stöd och hjälp av annan person vid förflyttning, stående, gång, resa och sätta sig eller att ändra kroppsställning.

Mål

1. Möjliggöra självständig uppresning i säng.
2. Möjliggöra och underlätta en säker förflyttning/ uppresning samt att få en så aktiv förflyttning som möjligt.

Tänk på

Utprovas i den situation som hjälpmedlet ska användas.

Inte fästa uppresningsband i gaveln eller rörlig del på vårdsäng, utan i sängram.

Förskrivarens ansvar

Förskrivare gör bedömning om det krävs en eller två personal vid förflyttning och dokumenterar detta i journal.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Ja, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

8. Lyft

8.1 Uppresningslyft - stålyft

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

Person med funktionsnedsättning som medför stora svårigheter att själv ändra kroppsställning till och från sittande/stående och förflytta sig från en plats till en annan och att själv förflytta sig i sittande ställning.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär stora svårigheter att självständigt ändra kroppsställning till och från sittande/stående och att kunna flytta fötterna steg för steg och att självständigt förflytta sig från en plats till en annan och att själv förflytta sig i sittande ställning.

Andra förflyttningssätt/tekniker ska vara provade och bedömda som otillräckliga eller olämpliga utifrån individens funktionsnedsättning och totala omvårdnadssituation. Exempel: vridplatta med uppresningsstöd eller överflyttningssplattform.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra och underlätta en säker förflyttning med hjälp av annan person.

Tänk på

Individen måste ha muskelkraft och ledstabilitet för att kunna bibehålla stående ställning med stöd under hela förflyttningen. När individen inte längre uppfyller detta måste uppresningslyften ersättas av annat hjälpmedel.

Uppresningslyft ska inte förskrivas med mål att belasta benen (ståträning) eller förhindra kontrakturer. Vid behov av träning ska en fysioterapeut kontaktas för bedömning av åtgärder.

Lyften bör alltid provas ut i den miljö eller under sådana förhållanden som den ska användas i. Skriftlig instruktion (checklista och utprovningsprotokoll) ska alltid medfölja lyften där förskrivaren beskriver hur och när lyften ska användas och skötas.

Hjälpmedlet ska användas vid förflyttningar, inte för förflyttning från rum till rum i bostaden. Observera att hjälpmedlet kan vara olämpligt för personer som har svårt att ta emot instruktioner, har yrsel eller känner en otrygghet och bli rädda vid förflyttning och fallrisk föreligger.

Förskrivarens ansvar

Rekommendationen är att förflyttning med lyft ska genomföras av två personer. Vid undantag och efter bedömning av förskrivare att förflyttningen får ske med endast en personal ska riskbedömning tydligt framkomma i dokumentationen.

Motivering till val av produkt och tillbehör ska också framkomma i dokumentationen. Ex vilken bredd bygel har.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

8.2 Personlyft (golvyft, taklyft)

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

1. **Golvyft:** Person med funktionsnedsättning som medför stora svårigheter att förflytta sig och göra lägesändringar i säng och/eller från en plats till en annan och att göra en överflyttning från en yta till en annan.
2. **Fristående taklyft:** där svårighet finns att på ett säkert sätt göra förflyttning med golvyft.
3. **Stationär taklyft:** Som ovan och där bedömningen att en fristående personlyft inte kan användas.

Kriterier

Andra förflyttningstekniker ska vara provade och bedömda som otillräckliga eller olämpliga utifrån individens funktionsnedsättning och totala omvårdnadssituation innan personlyft förskrivs. Mycket viktigt att tänka på att bibehålla de funktioner som individen har.

1-3. Aktivitetsbegränsning som innebär avsaknad eller medför stora svårigheter, att självständigt ändra och/eller bibehålla grundläggande kroppsställning, förflytta sig från en plats till en annan och göra överflyttningar från en yta till en annan.

2. Fristående taklyft kan förskrivas då man bedömer att individen har en hög vikt och det innebär en stor arbetsbelastning för personal som ska förflytta lyften. Det kan även förskrivas vid svårighet med manövrering i små utrymmen, på grund av mjuka golv, smärtekänslig patient, spastisk patient eller andra situationer när patientsäkerheten påverkas.

3. Stationär taklyft kan förskrivas när miljön inte tillåter fristående eller när det behövs travers. Kan även förskrivas på SÄBO när takskena redan finns.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra och underlätta en säker förflyttning med hjälp av annan person.

Tänk på

Se lokala rutin i respektive kommun hur taklyftsärenden ska hanteras.

Rekommendationen är att förflyttning med lyft ska genomföras av två personer. Vid undantag och efter bedömning att förflyttningen får ske med endast en personal ska riskbedömning tydligt framkomma i dokumentationen.

Val av lyftmodell kan utöver kriterierna också påverkas på miljön exempelvis mjuka golv trånga utrymmen, vilket gör att man inte kan förskriva exempelvis en golvlyft.

Motivering till val av produkt och tillbehör ska också framkomma i dokumentationen. Ex vilken bredd bygeln har.

Tillbehör: Olika lyftbyglar och lyftarm.

Viktigt att ha koll på att förskriva lyftselen kan kombineras med förskriven lyft. Och maxvikter osv.

Lyften bör alltid provas ut i den miljö eller under sådana förhållanden som den ska användas i.

Fristående eller stationär taklyft

Fastighetsägare kontaktas för godkännande där installationen ska ske i tak eller vid väggfäste.

Efter installationen görs utprovning av lyftsele av förskrivare.

Förskrivarens ansvar

Rekommendationen är att förflyttning med lyft ska genomföras av två personer. Vid undantag och efter bedömning av förskrivare att förflyttningen får ske med endast en personal ska riskbedömning tydligt framkomma i dokumentationen.

Motivering till val av produkt och tillbehör ska också framkomma i dokumentationen. Ex vilken bredd bygeln har.

Viktigt att informera om att ta kontakt med arbetsterapeut om man planerar att byta bostad eller rum i bosdaten, då förflyttning och montering av taklyft ska utföras av hjälpmedelstekniker.

Muntlig och skriftlig information (bruksanvisning) om användning och skötsel ges till individen och personal/närstående.

Möjlighet att förskriva flera

Ja - vid behov av lyft på olika våningsplan.

Ja - när barn med två boenden (separerade föräldrar) behöver förflytta med lyft
Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av flera ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

Säkerhetsaspekt

För att minimera risken för fall eller urglidning ska alla överflyttningar med lyft ska vara så korta som möjligt.

Enhetschef ansvarar för att omsorgspersonal har genomfört introduktionsutbildningen och har lyftkörkort för att få göra förflyttningar med personlyft.

8.3 Lyftsele

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

Personer som förflyttas med personlyft.

Funktionsnedsättning som medför stora svårigheter att ändra kroppsställning och att förflytta sig.

Kriterier

Förflyttning med hjälp av personlyft.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra och underlätta en säker och smärtfri förflyttning och få en bra sittställning med hjälp av annan person.

Tänk på

Lyftselen som personer sitter kvar på i rullstolen får förskrivas där individen är mycket smärtekänslig eller att det är svårt att applicera lyftselen, i övrigt ska det undvikas.

Förskrivare ska bedöma modell och storlek efter individen individuella behov. Selen ska utprovas tillsammans med aktuell lyft. Om det finns olika möjligheter till upphängning, ska det framgå på selen hur den ska fästas i lyften.

Viktigt att informera personalen att det alltid ska ta kontakt om individen går upp eller ner i vikt, eller på annat sätt får ändrade kroppsfunktioner då det finns risk för urglidning. Informera om att ett lyftselen är personligt förskrivet.

Det ska också framkomma i dokumentationen vilken bedömning man har gjort och motivering till val av produkt och tillbehör. Utprovningsprotokoll ska alltid medfölja lyftselen där förskrivaren beskriver hur och när lyftselen ska användas.

Tillbehör: Förlängningsband, mjuk polstring

Förskrivarens ansvar

Att följa gällande regelverk för förskrivning, det vill säga genomförd utbildning i förskrivningsprocessen

Möjlighet att förskriva flera

Ja, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas. Exempelvis att man behöver olika modeller för olika situationer. Växelvård är inte skäl till dubbelförskrivning.

9. Sängar och tillbehör

9.1 Förhöjningsklossar

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

1. Personer med funktionsnedsättning som medför svårigheter att resa/sätta sig från säng.
2. Individen med funktionsnedsättning som medför svårigheter att självständig utföra sin personliga hygien eller behandling i säng.
3. Person med kropps- eller funktionsnedsättning som medför medicinska komplikationer/problem. Tex svullna ben, hjärtproblem.
4. Person som efter förskrivning av rullstol inte längre kommer in under bordet vid måltidssituation i sitt hem. (Gäller inte i gemensamhetsutrymmen.)

Kriterier

1. Aktivitetsbegränsning som innebär svårigheter att resa/sätta sig i och ur säng.

2. Aktivitetsbegränsning som innebär att individen behöver daglig hjälp med personlig omvårdnad i säng av annan person.
3. Medicinska behov.
4. När höjden på rullstolen begränsar möjligheten att äta och dricka vid matbordet.

Mål med hjälpmedlet

1. Möjliggöra och underlätta självständig förflyttning vid säng på ett säkert sätt.
2. Underlätta för vårdare att utföra omvårdnaden i säng.
3. Underlätta eller kompensera medicinska behov
4. För att möjliggöra att personen kan äta och dricka självständigt.

Tänk på

Förskrivaren ska förvissa sig om att rätt typ av klossar valts och att rätt höjd uppnåtts samt att monteringen är säker.

Sängar med medar, socklar eller andra anordningar som kräver specialanpassningar berättigar inte till förskrivning. Individen ansvarar själv för att anskaffa nya ben eller dylikt när så krävs till sin säng.

Tänk på vilken typ av ben det är och om klossarna passar till sängbenet/bordsbenet. Var också uppmärksam på eventuell risk för att sängben glider ur förhöjningsklossen.

Viktigt att följa de rekommendationer kring godkända kombinationer med olika hjälpmedel ex klossar tillsammans med andra tillbehör till privat säng.

Förskrivarens ansvar

Utöver detta är det förskrivarens ansvar att:

Förskrivaren ska förvissa sig om att rätt typ av klossar valts och att rätt höjd uppnåtts samt att monteringen är säker.

Utprovas i den situation som hjälpmedlet ska användas.

Muntlig och skriftlig information om användning och skötsel till individen och närstående/ personal.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

9.2 Vårdsäng

Förskrivare

Arbetsterapeut och sjuksköterska

Målgrupp - För vem?

1. Person med funktionsnedsättning som medför svårigheter att ändra grundläggande kroppsställning och samt medför svårigheter att resa/sätta sig från säng självständigt.
2. Person med funktionsnedsättning som medför stora svårigheter att ändra grundläggande kroppsställning och förflytta sig så att individen behöver hjälp med den personliga omvårdnaden i sängen av annan person.
3. Person med kropps- eller funktionsnedsättning som medför medicinska komplikationer/problem.

Kriterier

1. Aktivitetsbegränsning som innebär att individen behöver både elryggstöd och reglerbar sänghöjd för att klara sig självständigt.
2. Aktivitetsbegränsning som innebär att individen behöver daglig hjälp med personlig omvårdnad i säng av annan person.
3. Medicinskt behov, vilket ska vara bedömt av läkare.

Mål med hjälpmedlet

1. Möjliggöra en god personlig omvårdnad, på ett för individen säkert och skonsamt sätt, i säng med hjälp av annan person. Underlätta för vårdare att utföra omvårdnaden.
2. Möjliggöra en självständig förflyttning i säng och i och ur säng.
3. Att genom symtomlindring/behandling underlätta för individen att kunna sova i en säng.

Tänk på

Alternativa anpassningar ska ha provats och uteslutits, ex förhöjningsklossar, elryggstöd och lyftbåge. Alternativt att man bedömt och övervägt att det inte är möjligt.

Avsaknad av säng som inte uppfyller normal standard berättigar inte till förskrivning.

- Extra bred/ lång vårdsäng kan förskrivas på grund av övervikt, längd eller av andra medicinska behov som gör att individen inte kan använda en standardsäng.

- Låg säng kan förskrivas när det finns risk att individen faller ur sängen eller klättrar över sänggrindarna och/eller har ofrivilliga rörelser och därmed riskerar att falla ur sängen.”
- Barn och juniorer som har behov av omvårdnadsäng behöver en säng anpassad efter deras vikt och längd, vid viss ålder och längd är det inte tillåtet att använda en standardsäng.

Madrass

Viktigt att ta ställning till vilken typ av madrass individen har behov av vid förskrivning av vårdäng.

Sänggrind

Viktigt att göra en riskbedömning. Finns risk för att individen kan skada sig eller fastna i sänggrinden bör detta hjälpmedel inte förskrivas.

Följ alltid monteringsanvisningarna från leverantören.

Kan betraktas som en begränsande skyddsåtgärd som enbart får användas om syftet är att stödja och skydda, om samtycke finns och om riskerna inte bedöms för stora, se Riktlinje för skyddsåtgärder samt tvångs- och begränsningsåtgärder i Örebro läns kommuner.

För att förebygga skada hos patient som har en sänggrind kan grindskydd förskrivas. Förskrivning kan göras efter att man bedömt att det inte finns några risker med att ha ett grindskydd.

Muntlig och skriftlig information om användning och skötsel ges till individen och närstående/ personal.

Förskrivarens ansvar

Viktigt att informera om att ta kontakt med arbetsterapeut om man planerar att byta bostad eller rum i bostaden, då förflyttning och montering av vårdäng ska utföras av hjälpmedelstekniker.

Muntlig och skriftlig information om användning och skötsel ges till individen och närstående/ personal.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

Ja, Barn (Separerade föräldrar) boende på två adresser

9.3 Lyftbåge till vårdsäng/Fristående lyftbåge

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

Funktionsnedsättning som medför svårighet att förflytta sig i liggande ställning i säng

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär svårighet att förflytta sig i säng.

Mål

Möjliggöra självständiga förflyttningar i säng och/ eller mer aktivt kunna medverka i omvårdnaden i säng.

Tänk på förskrivningsrutin

Försäkra sig om att anpassningen till säng och miljö är säker. Viktigt att vara observant på om produkten kan kombineras med andra hjälpmedel som exempelvis sängklossar och att det inte medför några risker med kombinationen.

Ta reda på vad individen har för diagnoser och om det i så fall finns medicinska risker för individen att använda en lyftbåge till vårdsäng/ fristående lyftbåge.

Förskrivarens ansvar

Utöver detta är det förskrivarens ansvar att:

Muntlig och skriftlig information om användning och skötsel ges till individen och närstående/ personal.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

9.4 Stöd- och vändhandtag till vårdsäng

Förskrivare

Arbetsterapeut

Målgrupp - För vem?

1. Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt uppresnings och förflyttningsförmåga till/från säng.
2. Personer med funktionsnedsättning som medför svårighet att förflytta sig i liggande ställning i sängen.

3. Personer med fallrisk.

Kriterier

1. Aktivitetsbegränsning som innebär svårighet med uppresning och förflyttning till/från säng.
2. Aktivitetsbegränsning som innebär svårighet att förflytta sig i liggande ställning i säng.
3. Aktivitetsbegränsning som medför fallrisk.

Mål

1. Möjliggöra förflyttningar till/från säng och/eller mer aktivt kunna medverka vid förflyttning och uppresning.
2. Möjliggöra självständiga förflyttningar i säng och/eller mer aktivt kunna medverka i personlig omvårdnad i säng.
3. Minska risken för fall

Tänk på

Viktigt att göra en riskbedömning. Finns risk för att individen kan skada sig eller fastna i stöd eller vändhandtaget bör detta hjälpmedel inte förskrivas.

Följ alltid monteringsanvisningarna från leverantören.

Kan betraktas som en begränsande skyddsåtgärd som enbart får användas om syftet är att stödja och skydda, om samtycke finns och om riskerna inte bedöms för stora (se riktlinje för skydds- och begränsningsåtgärder).

Försäkra sig om att rätt stöd/vändhandtag används till individens säng. Observera klämrisk, se bruksanvisning.

Förskrivarens ansvar

Viktigt att informera om att ta kontakt med arbetsterapeut om man önskar byta plats på stödhandtaget, då förflyttning och montering av stödhandtag ska ske på säkert sätt.

Muntlig och skriftlig information om användning och skötsel ges till individen och närstående/ personal.

Möjlighet att förskriva flera

Ja, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

10. Madrass och tryckavlastande utrustning

10.1 Bas madrass

En madrass som inte har trycksårspåbyggande egenskap. Kan användas till person som inte har några trycksår samt har låg risk för trycksår.

10.2 Madrass i förebyggande syfte

Förskrivare

Arbetsterapeut och sjuksköterska

Målgrupp - För vem?

Personer med funktionsnedsättning som löper risk att utveckla eller har utvecklat trycksår upp till kategori 1-2 EPUAPskala.

Kriterier

Aktivitetsnedsättning som innebär svårighet att ändra kroppsställning i liggande samt andra riskfaktorer för trycksår.

Mål med hjälpmedlet

Tryckavlasta och förebygga uppkomst av trycksår

Tänk på/ förskrivningsrutiner

Bedömningen ska ske tillsammans i teamet.

Uttjänt/avsaknad av lämplig bäddmadrass berättigar ej till madrass i förebyggande syfte. Möjlighet till förskrivning av en tryckavlastande bäddmadrass när individen har en bra grundmadrass och inte vill ta bort sin egna madrass.

I bedömningen ska man ta hänsyn till nutrition, lägesändring, aktivitetsförmåga, fukt/inkontinens, skjuvkrafter och relevanta åtgärder ska vidtas inom alla områden.

Samtliga åtgärder måste kvarstå och ska inte avslutas för att man förskriver en madrass. En förebyggande madrass är en del av behandlingen. Det är viktigt att informera personal om att en madrass inte ersätter lägesändringar. Det är lika viktigt med lägesändringar i kombination med en förebyggande madrass.

Vid bedömning av risk för trycksår, används bedömningsinstrumentet RAPS.

Där kommunen har förebyggande madrasser som grundutrustning på särskilt boende krävs ingen individuell förskrivning och därmed gäller inte riktlinjerna för dessa.

Förskrivarens ansvar

Muntlig och skriftlig information om funktion och skötsel till individen och närstående/ personal.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

10.3 Positioneringskudde

Förskrivare

Arbetsterapeut, sjuksköterska eller fysioterapeut

Målgrupp - För vem?

Person med funktionsnedsättning som medför stora svårigheter att förflytta sig i liggande ställning eller att bibehålla en viloställning.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär avsaknad av förmåga eller stora svårigheter att självständigt göra lägesändringar i säng eller bibehålla viloställning.

Mål med hjälpmedlet

Avlasta och förebygga uppkomst av trycksår, kontrakturer samt möjliggöra en bra viloställning.

Tänk på

Det är inte motiverat till förskrivning om det är möjligt att positionera med andra lösningar. Till exempel individen egna kuddar, filter.

Utprovas i den situation där hjälpmedlet ska användas. Muntlig och skriftlig information om funktion och skötsel till individen och närstående/ personal.

Möjlighet att förskriva flera

Nej, Grundtanken är att man endast får ett hjälpmedel förskrivet och vid behov av fler ska alltid en aktiv bedömning och motivering finnas.

Bilaga 1: Kontaktlista

Referenser

- Riktlinje för skyddsåtgärder, i Örebro läns kommuner <https://vardgivare.regionorebrolan.se/sv/uppdrag-avtal-och-uppfoljning/kommunsamverkan/vard-valfard-och-folkhalsa-vvf/> (Vård, välfärd och folkhälsa – VVF)
- Ansvarsfördelning för fortsatt hälso- och sjukvård till asylsökande”. (Vård, välfärd och folkhälsa – VVF)
- Rehabilitering av äldre - ett gemensamt ansvar” (Vård, välfärd och folkhälsa – VVF)
- Föreskrivning av hjälpmedel [Socialstyrelsens utbildningar Kunskapsguiden](#)